

- NB:** 1. All questions are compulsory.
2. Internal options are mentioned.
3. Figures to the right indicate marks.

Q.1 a. What is ecology ? Describe the main components of an ecosystem. (6)

OR

a. Bring out the connection between environment and health. (6)

b. What is genetic engineering. Describe any three applications in this field. (8)

OR

b. Describe any four types of cyber crimes. (8)

Q.2 a. Define environmental degradation and suggest possible solutions to the problem of environmental degradation. (6)

OR

a. How does sanitation bring about 'Public health'. (6)

b. Write a note on information technology. (6)

OR

b. Describe the dangers resulting from sex determination tests. (6)

Q.3 a. Explain in detail the health impact of dams. (6)

OR

a. Fully discuss the concept of 'waste management and describe the main waste disposal methods. (6)

b. What is a laser ? How it is used in various fields ? (6)

OR

b. Write a note on 'misuses of science and technology. (6)

Q.4 a. Describe the dangers resulting from nuclear power. (6)

OR

a. How the cities play the role of Carbon Credit?. (6)

b. Discuss space technology with special reference to exploration inward. (6)

OR

b. Bring out the advantages and drawbacks of GM products. (6)

- सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य.
 २. आंतरिम पर्याय मांडले आहेत.
 ३. उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 ४. मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.
- प्र. १ अ. पर्यावरणशास्त्र म्हणजे काय ? परिसंस्थेच्या प्रमुख घटकांचे वर्णन करा. (६)
 किंवा
 अ. मानवी आरोग्य व परिसर यातील संबंध उकलून दाखवा. (६)
 ब. जैव-अभियांत्रिकी (तंत्रज्ञान) म्हणजे काय ? या क्षेत्रातील विविध उपयोजितांचे वर्णन करा. (८)
 किंवा
 ब. सायबर गुन्ह्यांच्या चार प्रकारांचे वर्णन करा. (८)
- प्र. २ अ. पर्यावरण न्हासाची व्याख्या करून या समस्येवरील विविध उपाय सूचवा. (६)
 किंवा
 अ. परिसर स्वच्छतेमुळे 'सामाजिक आरोग्य' कसे साधले जाते ? (६)
 ब. माहिती तंत्रज्ञानावर टीप लिहा. (६)
 किंवा
 ब. लिंगचाचणी / गर्भजलपरीक्षेतून निर्माण होणाऱ्या विविध धोक्यांचे वर्णन करा. (६)
- प्र. ३ अ. धरणांचे मानवी आरोग्यावर होणारे परिणाम साकल्याने विषद करा. (६)
 किंवा
 अ. 'कचरा नियोजनाच्या संकल्पनेची पूर्णपणे चर्चा करा. तसेच कचरा निर्मूलनाच्या विविध पध्दतींचे वर्णन करा. (६)
 ब. लेझर म्हणजे काय ? लेझर कोणकोणत्या क्षेत्रात वापरला जातो ? (६)
 किंवा
 ब. 'शास्त्र' व 'तंत्रज्ञानाच्या' दुरुपयोगांवर टीप लिहा. (६)
- प्र. ४ अ. अण्विक शक्तीमधून निर्माण होणाऱ्या धोक्यांचे वर्णन करा. (६)
 किंवा
 अ. परिसंस्थेमध्ये शहरे 'कार्बन क्रेडिट' ही भूमिका कशी पार पाडतात ? (६)
 ब. आंतरिक शोध वेध संदर्भात अवकाश तंत्रज्ञानाची चर्चा करा. (६)
 किंवा
 ब. जैवतंत्रज्ञानांच्या माध्यमातून बदललेल्या उत्पादनांचे फायदे व तोटे विषद करा. (६)